

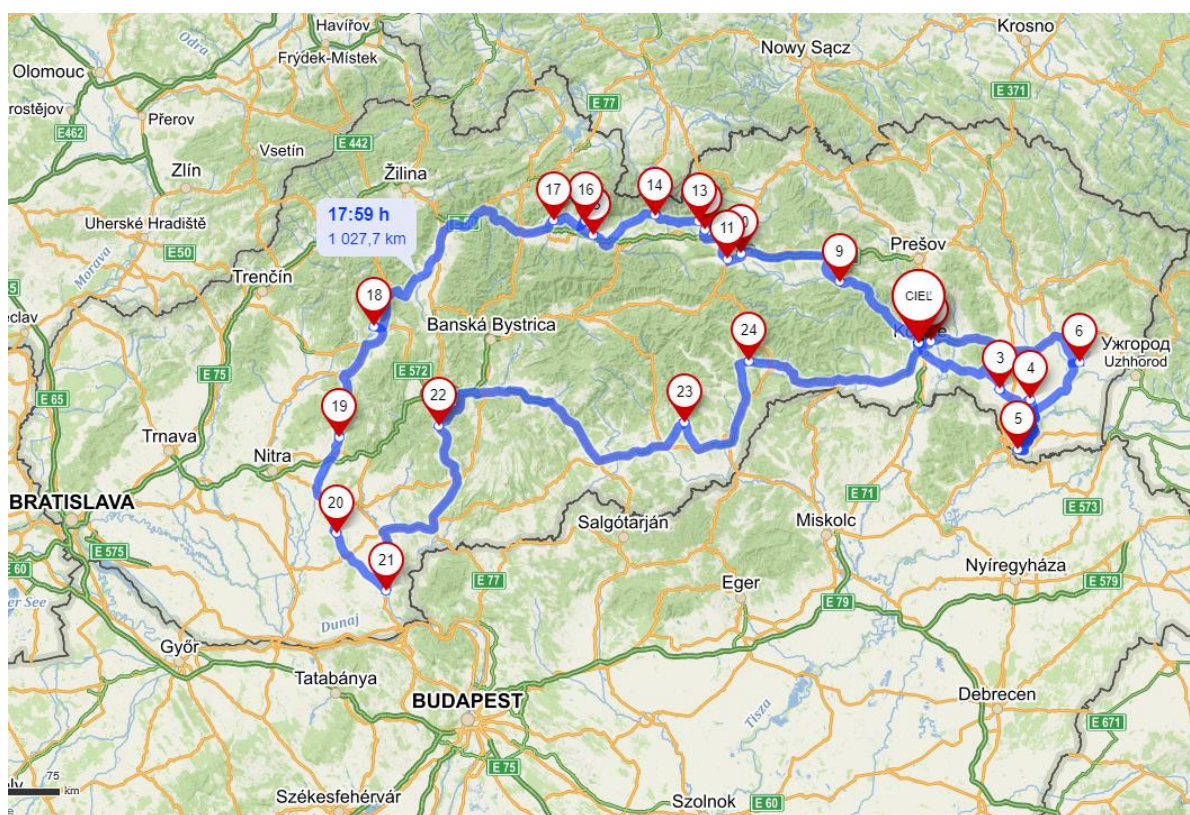
Správa z exkurzie z fyzickej geografie 2020

Termín: 6. 9. – 11. 9. 2020

Vedúci: RNDr. Dušan Barabas, CSc., Mgr. Imrich Sládek, PhD.

Trasa (podčiarknuté sú lokality, ktoré boli navštívené):

1. **deň (6. 9.):** Košice – Slanec – Hraň – Klin nad Bodrogom – Svätuše – Senné rybníky – Michalovce – Dargov – Košice
2. **deň (7.9.):** Košice – Folkmar – Dreveník – Kvetnica – Štrbské Pleso – Vavrišovo (zosuv) – Liptovský Mikuláš – Bobrovec
3. **deň (8.9.):** Bobrovec – Kalameny – výstup na Liptovský hrad – Lúčky (vodopád) – Kraľovany-Šútovo – Martin – Bojnice
4. **deň (9.9.):** Bojnice – hrad Hrušov – Topoľčianky – Bíňa – Santovka – Lišov – Banská Štiavnica
5. **deň (10.9.):** Banská Štiavnica – Kalvária – Zvolen (Pustý hrad) – Víglaš – Lučenec – Rimavská Sobota – Teplý vrch
6. **deň (11.9.):** Teplý vrch – Čoltovo – Plešivská planina – Rožňava – Košice

Trasa exkurzie

Exkurzia z fyzickej geografie, ktorá sa uskutočnila v náhradnom termíne od 6. 9. 2020 do 11. 9. 2020 mala netradičný začiatok. Prvý deň bol venovaný neogénu Košickej kotliny a Východoslovenskej nížiny. V Košickej kotline boli prezentované fenomény zosuvov a ich vplyv na človeka. Po prechode cez Slanské sedlo, ako jedno zo sediel cez Slanské vrchy, bol zdôraznený význam sediel v súčasnosti a minulosti pre obchod a vedenie trás pre rôzne druhy dopravy. Na zástavke pri obci Hraň bol rozanalizovaný problém subsidencie. Bol vysvetlený problém vzniku a formovania sa textúry riečnej siete, ako i vplyv človeka na jej zmenu. V osade Klin pri strede nad Bodrogom poslucháči navštívili najnižšie miesto Slovenska. Zástavka pri obci Svätuše bola venovaná hlavne objasneniu vzniku a formovania sa eolických sedimentov a ich pozícií v rámci nížiny, ako i príčin ich vzniku. Prechod cez Latoricu umožnil študentom pochopiť význam rozsiahlejších mokradí pre biodiverzitu, resp. pre diverzitu krajiny. Návšteva v oblasti Senných rybníkov, ako dôležitej oddychovej lokality pre migráciu sťahovavých vtákov, bola ukážkou využitia prírodného potenciálu územia.

Druhý deň pokračovala exkurzia cez Jahodnú a Krompachy, ktoré boli v minulosti významným centrom spracovania medenej rudy. V oblasti Spišského Podhradia sme navštívili lokalitu Dreveník, ktorá patrí medzi najstaršie travertínové kopy s výraznou okrajovou deštrukciou. Zároveň patrí táto lokalita medzi archeologicky veľmi zaujímavé z dôvodu osídlenia od neolitu. Ďalšou zastávkou bola Kvetnica, kde študenti mohli vidieť najvýraznejšiu tektonickú štruktúru Vikartovského chrbta s ukážkou využitia ťažobných priestorov. Cesta exkurzie pokračovala cez Štrbské pleso s ukážkou ľadovcového reliéfu. Poslednou zastávkou druhého dňa bol zosuv pri Vavrišove.

Tretí deň sme začali prehliadkou lokality v obci Kalameny, kde sa nachádza vrt, ktorý sa využíva na rekreačné účely. Zároveň bola študentom vysvetlená geologická stavba Chočských vrchov. Následne sme vystúpili na Liptovský hrad, ktorý je najvyššie položeným hradom na Slovensku. Odtiaľ sme mali výhľad na Liptovskú kotlinu, Nízke Tatry, Chočské vrchy aj Oravu. Počas výstupu mali študenti možnosť pozorovať okrem geologickej stavby a reliéfu, aj vegetáciu. Potom sme sa presunuli do Turčianskej kotliny, podcelku Šútovské podhorie, kde sme sa oboznámili so Šútovskou epigenézou, ako aj zosuvným územím v kameňolome Rieka, ktoré znemožnilo výstavbu úseku diaľnice D1. Posledná zastávka v južnej časti Turčianskej kotliny bola zameraná na oboznámenie sa s prírodnými pomermi daného územia.

Počas štvrtého dňa sme sa oboznámili s prírodnými aj environmentálnymi problémami Hornonitrianskej kotliny, následne sme sa presunuli na juh cez pohorie Tríbeč do Podunajskej nížiny. Menšia vychádzka na hrad Hrušov bola zameraná najmä na geologickú stavbu tejto časti Tríbeča (kremence). Následná zastávka na sprašovom profile medzi obcami Bína a Čata pri rieke Hron umožnila študentom oboznámiť sa so štvrtohornými sedimentami, na ktorých vznikli naše najúrodnejšie pôdy – černoze. V obci Lišov neďaleko Dudiniec sme si pozreli skalné obydlia vytesané v tufoch Krupinskej planiny.

Piaty deň exkurzie bol venovaný ako stredoslovenským neovulkanitom (výstup na banskoštiavnickú Kalváriu – vypreparovaný sopečný kužeľ), tak aj histórii baníctva v Banskej Štiavnici. S tým súvisela prehliadka tajchu Klinger a areálu bývalej Banskej akadémie, kde je dnes aj menšia botanická záhrada (arborétum). Výstup na Pustý hrad nad Zvolenom umožnil oboznámiť sa s FG pomermi tejto časti SR. Ubytovanie v obci Teplý Vrch poskytlo možnosť oboznámiť sa s najteplejšou vodnou nádržou na Slovensku.

Počas záverečného dňa exkurzie bola najprv navštívená unikátna vodná turbína pri Čoltove (Archimedova skrútku), ktorá je súčasťou malej vodnej elektrárne na rieke Slaná, následne sa poslucháči oboznámili s krasovými javmi Plešivskej planiny pri výstupe na Gerlašskú skalú. Veríme, že exkurzia bola pre účastníkov obohatením ich teoretických znalostí a prispela k lepšiemu pochopeniu javov vo fyzickogeografickej sfére.

Správu vypracovali: D. Barabas a I. Sládek

Fotopríloha

Oblasť subsidencie s antropogénnym zásahom vytvorené Senné rybníky - jedna z najvýznamnejších ornitologických lokalít v strednej Európe

Klin nad Bodrogom – najnižšie miesto SR (94 m n. m.) a prečerpávacía stanica Hraň na Východoslovenskej nížine (vodná hladina pokrytá lemnou)

Zosuv pri Vavrišove spôsobený laterálnym podsekávaním ľavého brehu rieky Belá

*Kameňolom Rieka pri Šútove s antropogénne podmieneným zosuvom
a travertínový vodopád v Lúčkach*

*Bíňa – sprašový profil s výškou 8 – 9 m v záreze rieky Hron
s náznakmi tvorby (tmavšie pruhy) pôdnych horizontov*

*Dominanta oblasti Banskej Štiavnice využitá ako Kalvária – vypreparovaný sopečný komín
Štiavnického stratovulkánu*

*Areál Pustého hradu s výhľadom na Zvolenskú kotlinu,
v pozadí Banská Bystrica a hrebeň Nízkych Tatier*

Víglaš – Pstruša – Pamätné miesto najnižšej nameranej teploty na Slovensku

Malá vodná elektrárň Čoltovo na rieke Slaná s atypickou turbínou (Archimedova skrutka)